

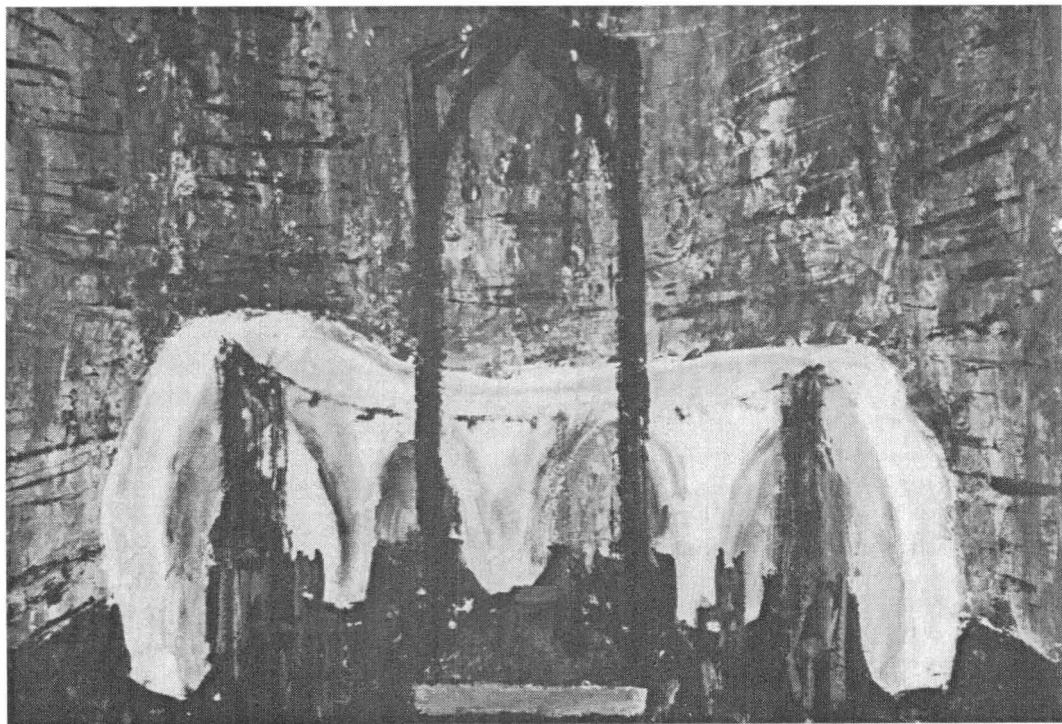
Ion CAZABAN

Liviu Ciulei povestindu-și creația

Aflându-se din nou în țară, Liviu Ciulei a dorit să se întâlnească cu studenții Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografică – universitate unde, cu câțiva ani în urmă, i s-a decernat titlul de *Doctor Honoris Causa*. Întâlnirea a avut loc de curând în sala ce poartă numele regretatei profesoare Ileana Berlogea, autoarea unei cărți dedicate activității de regizor și scenograf a maestrului Ciulei. Tocmai despre îndelungata sa activitate teatrală a vorbit Liviu Ciulei în fața unui mare număr de tineri – și nu numai – care n-au scăpat acest prilej unic de a-l vedea și a-l asculta. Timp de aproape trei ore, Ciulei a făcut o foarte consistentă retrospectivă, ilustrată cu peste o sută de diapozitive, a căutărilor și soluțiilor sale în scenografie – tangențial, în regia de teatru și film – scoțând la lumină un mod de a gândi specific, cu problemele și dificultățile lor – unele firești, altele nefirești, impuse din afară –, cu schimbările prin care a trecut până astăzi. A început cu debutul scenic, mai întâi de interpret, apoi de scenograf și regizor, din acea perioadă, 1945–1947, a speranțelor înșelătoare. Au urmat imagini comentate din câteva spectacole la care directivele ideologice au obturat creația artistică, încât a simplă stilizare și o minimă reliefare a condiției teatrale a decorului puteau să fie motiv de taxare a scenografului drept „cosmopolit“! În contrast cu naturalismul ce fusese dictat vreme de câteva stagioni, Ciulei a relevat însemnătatea schimbării produse o dată cu momentul „reteatralizării“, obținute în primul rând datorită eforturilor și tenacității tinerilor scenografi și regizori de atunci, cu consecințe definitive pentru viitorul artei spectacolului de la noi. Proiecții uluitoare, schițe de decor și imagini din spectacole, realizate în țară sau peste hotare (Germania,

Statele Unite) ne-au arătat marea disponibilitate creatoare, întemeiată pe o profundă cultură plastică, a scenografului care, venind în teatru, după studii de arhitectură, totuși nu se va limita la decorul arhitectural. Oricum, și acestea și elementele constructive folosite – deseori mobile – se supun exigențelor scenei, capătă semnificație de evidentă relație cu dramatismul textului. Liviu Ciulei ne-a mărturisit și de astă dată că, pentru el, nu originalitatea este cea mai importantă (ea se bazează, mai curând, pe lipsă de informație!), ci „expresia”, expresivitatea scenografiei. De aceea, a făcut dese referințe la surse și sugestii primite din diferite timpuri, de la grecii antici care l-au ajutat să realizeze culisanta necesară unui spectacol cu multe tablouri, la grafica japoneză sau Dürer, Christian Berard, Magritte sau Gaudi – și altele încă... Ele aparțin culturii sale plastice cu care va concepe „realitatea scenică” pe măsura înțelegerii publicului. Nu aspectul decorului este definitoriu, ci răspunsul la întrebarea: de ce este așa și nu altfel. Pentru că una dintre dificultățile scenografului este de a opta între un mare număr de posibilități.

În cele trei ore dense informativ și imagistic, Liviu Ciulei a derulat în fața noastră traseul străbătut în activitatea sa scenografică, lămurind succint, explicând în esență, comentând concis, punctând cu umor contexte și condiții de lucru, amintindu-și de colaboratorii prețioși. Va trebui, fără îndoială, să scriu articolul ce ne-am propus despre scenograful Liviu Ciulei, cu atât mai firesc după acest excurs prin curente și tehnici care i-au fertilizat creația, cunoștințele noastre anterioare căpătând acum un surplus considerabil de precizări și informații vizuale.

Schiță de decor la *Sfânta Ioana* de Bernard Shaw, 1958.